

Таранич А. В.

кандидат економічних наук, доцент,
Донецький національний університет імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна

СТРАТЕГІЧНА МОДЕЛЬ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У теперішній час відбуваються суттєві зміни парадигми розвитку світового господарства шляхом накопичення критичної маси протиріч через глобальні планетарні зсуви у кліматичному, генетичному, радіаційному та бактеріологічному балансах. Вони підсилюють сучасні глобальні проблеми розвитку людства, роблять недосяжними зусилля окремих країн у подоланні цих викликів. Теперішня глобальна пандемія COVID-19 поставила всі країни сам на сам перед необхідністю самостійного забезпечення власного економічного, санітарно-епідеміологічного та промислово-інноваційного суверенітету. За цих умов визначення стратегічної моделі інноваційного розвитку кожної країни є актуальним науковим завданням.

Однією з вад на цьому шляху є боргова залежність економіки України від МВФ і Світового банку: країна не може спрямувати вільні бюджетні кошти для забезпечення власного інноваційного розвитку, тому що має витратити їх на погашення державного боргу.

Теоретико-методологічним підґрунтям до визначення моделей економічного розвитку країн є кейнсіанська (теорія макроекономічної рівноваги), неокласична (теорія факторів виробництва), концепції економічного інноваційного зростання (шумпетерівська, неоіндустріальна), теорія інституціоналізму. Як структурні елементи вони представлені у концепціях нульового, сталого, ноосферного, інноваційного й інклюзивного економічного зростання. Також країни, що розвиваються, вимагають екстенсивних моделей економічного зростання; країни з транзитивною економікою – інтенсивних, а розвинені країни схильні до самодостатніх моделей економічного розвитку.

Визначенням моделей економічного розвитку країн світу присвячені зусилля окремих дослідників, науково-дослідницьких центрів, так і міжнародних та неурядових організацій з питань розвитку економіки, таких як ООН, Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Організація економічного співробітництва та розвитку, Всесвітній економічний форум, Міжнародний центр політики інклюзивного зростання, Європейська комісія, Комісія інклюзивного розвитку.

Мета роботи полягає у визначенні стратегічної моделі інноваційного розвитку економіки України на підставі діалогу між урядовими, корпоративними та політичними структурами, подоланні дисбалансу між імпортозаміщенням, сировинним експортом й експортом високотехнологічної продукції.

Економічне зростання країн є результатом урядової підтримки та впровадження певних заходів макроекономічної політики, що спираються на прозоре законодавство, підтримку конкурентних відносин, коли уряди уникають лобіювання приватних інтересів, не припускають нерівномірного розвитку певних секторів економіки та дотримуються доцільного розподілу національного доходу. Ефективність економічного розвитку зростає, коли економічні важелі управління підтримуються урядовими програмами.

У якості прикладів можна навести урядові програми, що забезпечили відновлення після другої світової війни Японії («велике економічне диво»), Німеччини, антикризова політика Ф.Рузвельта та Р.Рейгана в США, М. Тетчеру Великій Британії, розвиток нових індустріальних країн, урядові реформи у Сінгапурі, Чилі, Китаї та Грузії.

Відповідно до визначених положень, формування конкурентоспроможної моделі економічного зростання України буде мати значення у контексті політичних й економічних зрушень у виробничому, інноваційному, соціальному й екологічному напрямках.

Урядовим і політичним структурам України необхідно вирішити, якою мірою будепосідати країна у процесах міжнародного поділу праці й як швидко буде забезпечуватись перехід від сировинного до технологічного та високотехнологічного експорту. Разом з тим, розвиток країни має мати збалансований характер, між технологічним, соціальним й економічним векторами та безпечним, сталим й екологічним розвитком майбутніх поколінь.

Він має забезпечувати перехід України до індустріальної та постіндустріальної стадій розвитку, з формуванням такого постіндустріального суспільства, що не буде мати суттєвого розриву між бідними та багатими верствами населення.

Фокусом стратегічного розвитку України має бути економіка знань й інформаційна економіка, розширення можливостей до промислового та побутового використання відновлювальних джерел енергії, впровадження систем обчислення й управління базами даних, розвиток смарт-сільського господарства, підвищення енергоефективності у виробництві, комунальному господарстві, корпоративної соціальної відповідальності бізнесу (насамперед до співробітників і споживачів), раціоналізації зайнятості та територіального розміщення населення.

Досвід індустріальних країн довів, що політика імпортозаміщення не створює умов до техніко-економічного розвитку, вона є спробою штучного стимулювання економіки, «ямкового ремонту доріг». Проте, сучасні багатонаціональні корпорації мають більші можливості та бюджети, ніж окремі країни, тому шлях до адаптації та протидії умовам зовнішнього середовища повинен базуватись на створенні власних високотехнологічних виробництв і виготовленні продукції кінцевого споживання, з поступовим переходом до розвитку сери послуг.

В політичній сфері урядові зусилля держави повинні бути спрямовані на гармонізацію й адаптацію економіки України до глобальних викликів розвитку

світового господарства, інтеграції до міжнародних інституцій, захисту прав і свобод громадян, у тому числі шляхом електронного врядування, впровадження протоколів цифрової безпеки, захисту особистої інформації.

У сфері соціально-демографічних питань слід розвивати політику рівномірного розподілу промислового потенціалу, щоб уникати монозалежності мешканців містоутворюючих підприємств, стимулювати розвиток старопромислових, депресивних, аграрних регіонів країни.

Така політика дозволить підвищувати якість життя населення, забезпечить врівноваженість регіонального розвитку, та буде створювати передумови до розвитку людського капіталу.

Якість останнього є визначальним фактором в епоху економіки знань, коли кожна людина виступає не тільки рушійною силою до впровадження власних розумових здібностей, але й джерелом розвитку інформаційної інфраструктури, як споживач високовартісних засобів зв'язку та персональної електроніки, що стимулює розвиток індустрії інформаційних технологій та їх товарообіг на світових товарних ринках.

Розробка стратегічної моделі інноваційного розвитку економіки вимагає зважених підходів щодо комбінування різних підходів до інноваційного зростання, адже зі зростанням ступеня індустріального розвитку країни знижуються вимоги до інтенсивності розвитку промисловості та зростають до рівня соціальної й екологічної відповідальності бізнесу, до зайнятості й якості життя населення, з розбудови громадянського суспільства.

Актуальним елементом стратегії інноваційного розвитку України є пошук і побудова ефективних методів взаємодії урядових структур із корпоративним сектором економіки, щоб спрямувати зусилля великого бізнесу на вирішення питань соціально-екологічного розвитку країни у режимі діалогу та державно-приватного партнерства.

Національна стратегія інноваційного розвитку повинна спиратись на базові принципи паритетності економічних можливостей:

- щодо доступу ринкових суб'єктів до ресурсів і ринків збуту;
- щодо рівності в політичній, законодавчій, антимонопольній, податковій політиці;
- щодо впровадження цілеспрямованої урядової політики на ринку праці (гідність праці, продуктивна зайнятість, якість життя населення) та взаємодії між бізнесом, урядом, профсоюзами, робітниками та населенням в цілому;
- щодо рівномірного розподілу національного доходу та скорочення розривів між бідними та багатими верствами населення.

Вона повинна вирішувати завдання щодо побудови самодостатньої індустріально-аграрної економіки, що буде мати спрямованість до постіндустріального розвитку.